

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

**НАУКА В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ
РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА: ІСТОРИЧНЕ
СТАНОВЛЕННЯ І СУЧАСНИЙ СТАН**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих вчених**

14 листопада 2024 року

Харків 2024

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАРОДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА: МИКОЛА КОСТОМАРОВ

Хорошев О.М., к.і.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України

У квітні 2025 року виповнюється сто сорок років з дня смерті видатного українського вченого, історика, краєзнавця, етнографа, педагога Миколи Івановича Костомарова. Це прекрасна нагода, щоб згадати основні події життя видатного науковця.

Микола Костомаров народився в травні 1817 року на Слобожанщині в родині поміщика, капітана у відставці Івана Петровича Костомарова. Його матір'ю була колишня кріпосна батька Тетяна Петрівна, яка народила сина до шлюбу, тому якийсь час хлопця вважали кріпаком свого батька. Через деякий час всі формальності було улагоджено і шістнадцятирічний юнак став студентом історико-філологічного факультету Харківського університету. Під впливом професора Івана Срезневського Костомаров захопився історією та культурою України. Він працював в архівах, а також ходив по селам, де записував народні українські казки, пісні, думи, захопився краєзнавством. Так сформувалося ставлення Миколи Івановича до українського народу як носія демократичних ідеалів. Особливо його захоплював період існування козацтва, Запорозької Січі та боротьби козаків з іноземними загарбниками. Після закінчення університету в 1836 році молодий вчений починає писати літературні твори українською мовою. В їх основу було покладено українські народні пісні та легенди. Продовжує й наукову діяльність. В 1844 році Костомаров захистив першу на Україні дисертацію з етнографічної тематики, присвячену історичному значенню народної поезії. Кілька років молодий вчений викладав історію в ровенській та київській гімназіях, а потім в Київському університеті, продовжував краєзнавчі дослідження.

Костомарова цікавила історія простого народу, «народне життя» [2, с. 309]. Тому йому були дуже близькими ідеї визволення народу від кріпосного, національного та релігійного гніту. Саме це спонукало його стати одним з засновників Кирило-Мефодіївського товариства та написання його програмного документу «Книги буття українського народу». Після розгрому товариства вченого було вислано під нагляд поліції до Саратова, де він продовжив вивчати історію Національно-визвольної війни українського народу та писав роботу «Богдан Хмельницький» [1]. Історик вважав, що саме українському народові притаманний демократизм, який формувався під впливом козащини та втілювався в існуванні козацької республіки. Після 1856 року з нього було знято поліцейський нагляд та було дозволено друкувати свої наукові

праці. Костомаров стає одним з фундаторів заснованого в Петербурзі в 1861 році українського журналу «Основа», де публікувалися в тому числі і його праці. Однією з його останніх робіт стало «Українофільство», де історик палко захищав українську мову та літературу. На жаль, через тяжку хворобу в квітні 1885 року науковець пішов з життя.

Таким чином, Микола Костомаров був творчою особистістю, оригінальним та талановитим дослідником та краєзнавцем наукова спадщина якого, як і життєвий шлях, ще очікують глибокого та скрупульозного вивчення та аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костомаров М.І. Богдан Хмельницький. Київ, 2004. 662 с.
2. Микола Костомаров. Віхи життя і творчості. Енциклопедичний довідник. Київ: Вища школа, 2005. 543 с.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ	3
Баланда А.	
АНТИЧНІСТЬ – ПЕРШОДЖЕРЕЛО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА НАУКИ	3
Бистрай Я.В.	
КОНЦЕПТИ ДУШІ, СВОБОДИ ТА ВОЛІ У НАУКОВО- ТЕОРЕТИЧНОМУ ДОСВІДІ ГРИГОРІЯ СКОВОРО- ДИ	4
Курганов Р.І.	
ФЕНОМЕН «ОСТГОТСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ» ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЄВРОПЕЙСЬКУ КУЛЬТУРУ РАНЬОГО СЕРЕ- ДНЬОВІЧЧЯ	6
Молчанова К.К.	